

УДК: 616.314-018.4-73-053.4/.5

Н. Л. Чухрай

Львівський національний медичний університет

**СТАН ТВЕРДИХ ТКАНИН ЗУБІВ У ДІТЕЙ
5-7-МИ РІЧНОГО ВІКУ М. ЛЬВОВА**

У результаті проведених досліджень встановлені високі показники поширеності та інтенсивності карієсу молочних зубів.

У період з 5 до 7 років відмічається інтенсивний ріст ураження карієсом постійних зубів (з $1,49 \pm 1,04\%$ - у 5-ти річних, до $17,75 \pm 3,83\%$ - у 6-ти річних та до $41,75 \pm 4,86\%$ - у 7-ми річних дітей).

Ключові слова: діти, карієс зубів, поширеність, інтенсивність.

Н. Л. Чухрай

Львовский национальный медицинский университет

**СОСТОЯНИЕ ТВЕРДЫХ ТКАНЕЙ ЗУБОВ
У ДЕТЕЙ 5-7-ЛЕТНЕГО ВОЗРАСТА Г.
ЛЬВОВА**

В результате проведенных исследований установлены высокие показатели распространенности и интенсивности кариеса молочных и постоянных зубов.

В период с 5 до 7 лет отмечается интенсивный рост распространенности кариеса постоянных зубов (з $1,49 \pm 1,04\%$ - у 5-ти летних, до $17,75 \pm 3,83\%$ - у 6-ти летних и до $41,75 \pm 4,86\%$ - у 7-ми летних детей).

Ключевые слова: дети, кариес зубов, распространенность, интенсивность.

N. L. Chukhray

Lviv National Medical University

**STATE OF DENTAL HARD TISSUES
IN 5-7 YEAR-OLD CHILDREN OF LVIV**

As a result of the conducted researches the high level indexes of prevalence and intensity of dental caries of the primary and permanent teeth are set.

There was set the intensive growth of the dental caries prevalence and intensity indexes of the permanent teeth with the age (5-7 years) (from $1,49 \pm 1,04\%$ - in a 5-year-old, up to - $17,75 \pm 3,83\%$ - in a 6-year-old, and up to $41,75 \pm 4,86\%$ - in a 7-year-old children).

Keywords: children, dental caries, prevalence, intensity.

Впродовж останніх років спостерігається зростання захворюваності на карієс у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в Україні, згідно даних сучасних досліджень науковців. Так, частота карієсу у дітей 6-ти річного віку м. Києва за даними [2] склала 81,8 % при інтенсивності 4,79 зуба, при цьому інтенсивність ураження постійних зубів серед обстежених дітей (КПВ) дорівнювала 0,07 зуба при розповсюдженості

0,85 %. Серед дітей Полтави розповсюдженість та інтенсивність карієсу становить, відповідно, для дітей 5 років – 51,35 % та 1,87, 6 років – 66,03 % і 4,85 [1]. Дані досліджень [6] виявили 88,8 % поширеності карієсу у дітей Івано-Франківської області при інтенсивності 6,22. Встановлено ріст розповсюдженості карієсу зубів у дітей м. Львова 5, 6 та 7 років – 72,8 % - 79,1 % - 86,4 %, відповідно, при інтенсивності 3,89 - ,76 – 4,86 у аналогічних вікових групах [3]. Вивчення епідеміологічної ситуації у Львівській області виявило, що розповсюдженість карієсу постійних зубів у дітей 7 років складає 59,88 %, при чому показники кп та КПВ становлять 4,66 та 1,38 зуба відповідно [8, 9]. Частота ж карієсу у дітей 6-7 років м. Луганська досягає 96 % при інтенсивності – 7,0 зуба [4] .

Отже, високі показники поширеності та інтенсивності карієсу зубів у дітей вимагають розв’язання багатьох питань, пов’язаних із запобіганням його розвитку. Адже представлені вище дані стосовно росту поширеності та інтенсивності ураження твердих тканин зубів в Україні представляють реальну загрозу стану загального здоров’я підростаючого покоління.

У сучасних економічних умовах в період постійного реформування охорони здоров’я і стоматологічної служби, наявність даних про рівень та об’єм ураженості різних вікових груп дітей основними стоматологічними захворюваннями є однією із ланок організації регіональної та національної програми профілактики стоматологічного здоров’я дітей.

Особливої уваги, на нашу думку заслуговують діти 5-7 річного віку, оскільки цей період життя дитини є переломним з огляду на значне психологічне, фізичне, розумове навантаження на організм дитини з приводу підготовки та першого року навчання у школі. У стоматологічному плані цей період співпадає із прорізуванням перших постійних зубів – молярів, що в свою чергу, теж має вплив як на організм в цілому, так і на екосистему порожнини рота, змінюючи деякі її параметри, як відповідь на процес прорізування. Звичайно, щодо цих двох аспектів, включаються адаптаційно-компенсаторні механізми в організмі дитини. Проте, коли мають місце фактори ризику, а саме, соматична патологія, вплив несприятливого зовнішнього середовища, погана гігієна ротової порожнини, надмірне споживання вуглеводів, незбалансоване харчування і т.д., спроможність “роботи” цих адаптаційних процесів значно зменшується і тоді виникають ураження твердих тканин зубів каріозним процесом, навіть у такому ранньому віці [9-11].

Мета дослідження. Вивчити та проаналізувати розповсюдженість та інтенсивність карієсу молочних і постійних зубів у дітей 5-7-ми років.

Матеріали і методи. З метою вивчення стану твердих тканин зубів нами було обстежено 335 дітей, із яких 134 дитини 5-річного віку дитячих дошкільних установ, 98 дітей 6-ти річного та 103 дітей 7-ми річного віку м. Львова. Результати обстеження вносили в карту епідеміологічного обстеження, згідно рекомендацій ВООЗ. Ступінь ураженості зубів карієсом визначали за індексами розповсюдженості, яку виражали у відсотках та інтенсивності - кп, кп поверхонь, КПВ, КПВ поверхонь [7] Результати опрацьовані статистично з використанням критерію Стьюдента [5].

Результати обстеження. Аналіз отриманих даних показав, що в середньому пошире-

ність карієсу молочних і постійних зубів у обстежених дітей становить $88,71 \pm 1,35$ %. У дівчаток цей показник становить $87,64 \pm 1,98$ %, а у хлопчиків - $89,78 \pm 1,83$.

Оцінюючи стан твердих тканин зубів у дітей із змінним прикусом неабияке значення має виявлення частки дітей з інтактними молочними і постійними зубами (за індексом КПВ+кп). Адже цей показник, будучи одним із показників "здоров'я порожнини рота" свідчить про відсоток дітей з неураженими, тобто здоровими твердими тканинами зубів.

Результати отриманих даних свідчать, що відсоток дітей з інтактними зубами у групі п'ятирічних і шестирічних становить $16,42 \pm 3,20$ % та $15,31 \pm 3,64$ %. Проте, до семи років він суттєво зменшується до $8,74 \pm 2,78$ % (рис 1).

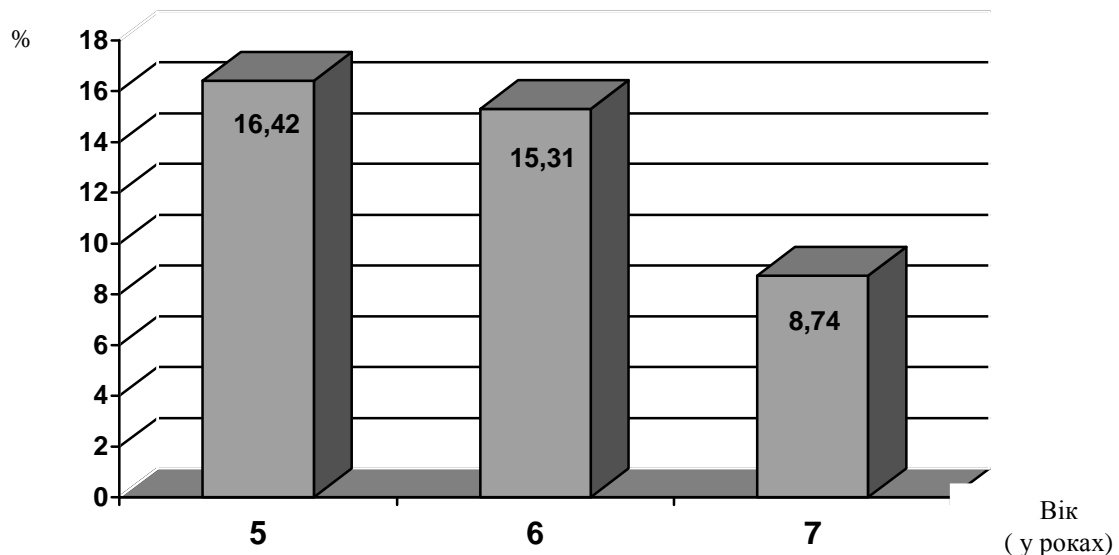

Рис.1 Відсоток дітей з інтактними молочними і постійними зубами

Аналіз цього ж показника в залежності від віку та статі дав змогу виявити певні відмінності (табл.1). Так, п'ятирічних дівчаток з інтактними зубами майже вдвічі більше, ніж хлопців - $21,88 \pm 5,17$ % проти $11,43 \pm 3,05$ % ($p > 0,05$). До шести років в обох групах цей показник знижується

і все ж залишається вищим у дівчаток. У семирічних дітей він майже вирівнюється. Хоча отримані дані не є статистично достовірними, проте спостерігається тенденція до більшої схильності розвитку каріозного процесу у хлопчиків даної вікової групи.

Таблиця 1

Розподіл дітей за інтактними молочними та постійними зубами за статтю

Вік (у роках)	Дівчата			Хлопці		
	кількість дітей	діти з інтактними зубами		кількість дітей	діти з інтактними зубами	
		абс	%		абс	%
5	64	14	$21,88 \pm 5,17$	70	8	$11,43 \pm 3,05$
6	43	7	$16,28 \pm 5,63$	55	5	$9,09 \pm 3,88$
7	55	5	$9,09 \pm 3,88$	48	4	$8,33 \pm 3,99$

Оцінка результатів обстеження показала, що в середньому, поширеність карієсу молочних зубів у дітей склала 85,97±1,90%. Встановлено також зростання розповсюдженості карієсу молочних зубів з віком (рис .2). Так, якщо у дітей 5-ти

років даний показник становить 82,84±3,23 %, то до 6-ти років він зростає до 85,71±3,54 %, а до 7-ми років – до 90,29±2,92 % (p>0,01).

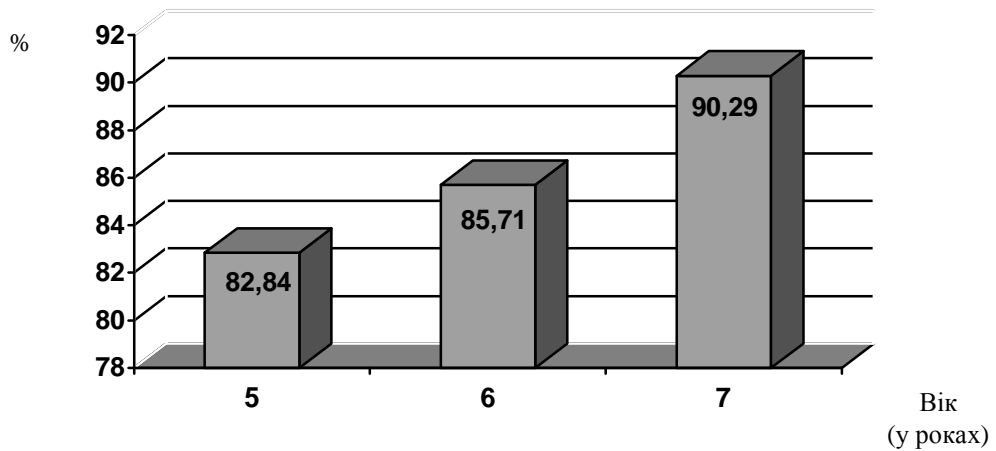

Рис. 2. Поширеність карієсу молочних зубів у дітей.

Аналіз поширеності карієсу молочних зубів за статтю виявив, що у групі дівчаток спостерігається поступове збільшення кількості осіб з ураженими молочними зубами, що проявляється у

плавному збільшенні показника поширеності з 78,13±5,16% у 5-ти річних до 83,72±5,63% та 89,09±4,20% у 6-ти та 7-ми річних, відповідно (рис. 3).

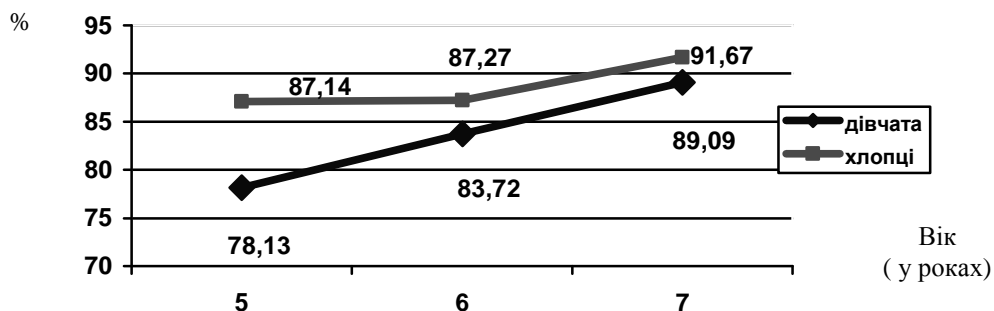

Рис.3. Поширеність карієсу молочних зубів в залежності від статі.

Натомість, у хлопчиків виявлено однакові показники поширеності карієсу молочних зубів у 5-ти і 6-ми річних (87,14±4,0% та 87,27±4,49%), в той час як у 9-ти річних хлопчиків цей показник зріс до 91,67±3,99%.

а кп поверхонь - 8,31±0,59. Характеризуючи інтенсивність ураження карієсом молочних зубів в залежності від віку слід відмітити зростання показника кп з 5-ти до 6-ти років (з 4,96±0,34 зуба до 5,46±0,40 зуба), та незначне зниження його до семи років (табл. 2), що пов'язано з фізіологічною зміною зубів.

Показник інтенсивності карієсу молочних зубів у дітей, в середньому, становить 5,26±0,34,

Таблиця 2

Інтенсивність карієсу молочних зубів

Вік (у роках)	Кількість дітей	Показники				ускладн. карієс
		к	п	кп	кпп	
5	134	3,93±0,31	1,03±0,14	4,96±0,34	7,03±0,65	0,53±0,14
6	98	3,98±0,39	1,48±0,21	5,46±0,40	8,64±0,85	1,12±0,21
7	103	3,65±0,31	1,70±0,22	5,35±0,30	9,27±0,26	1,22±0,16
Загалом	335	3,85±0,34	1,40±0,28	5,26±0,34	8,31±0,59	0,96±0,17

Показник кп поверхонь збільшується з віком, що вказує на поширення каріозного процесу по поверхні зубів. Так, з 5 до 7 років даний показник зростає на 2,24 ($p < 0,01$).

Встановлено, що на одну дитину припадає, в середньому $3,85 \pm 0,34$ каріозного, $1,40 \pm 0,28$ пломбованого, $0,12 \pm 0,15$ видаленого зуба та $0,96 \pm 0,17$ зуба із ускладненим карієсом. Аналіз структури індексу кп за віком показав, що на одну 5-ти річну дитину, в середньому, припадає $3,93 \pm 0,31$ каріозних зуба та майже втричі менше пломбованих - $1,03 \pm 0,14$. У 6-ти річних дітей це співвідношення склало - $3,98 \pm 0,39$ зуба та $1,48 \pm 0,21$ зуба, у 7-ми річних - $3,65 \pm 0,31$ і

$1,70 \pm 0,22$ відповідно. Показник видалених молочних зубів до 7-ти річного віку зростає з $0,07 \pm 0,34$ зуба до $0,22 \pm 0,08$ зуба. Вдвічі до цього віку зростає і показник ускладненого карієсу молочних зубів, а саме, з $0,53 \pm 0,14$ до $1,22 \pm 0,16$ зуба.

Поширеність карієсу постійних зубів, в середньому, становить $18,51 \pm 2,12$ %. У результаті обстеження ми встановили, що карієс постійних зубів був виявлений уже в 5-ти річних дітей і його розповсюдженість становила $1,49 \pm 1,04$ % (рис. 4). Насторожує те, що лише за рік, до шести років, вона різко зростає до $17,75 \pm 3,83$ % ($p < 0,01$) та у семирічних дітей достовірно зростає до $41,75 \pm 4,86$ % ($p < 0,01$).

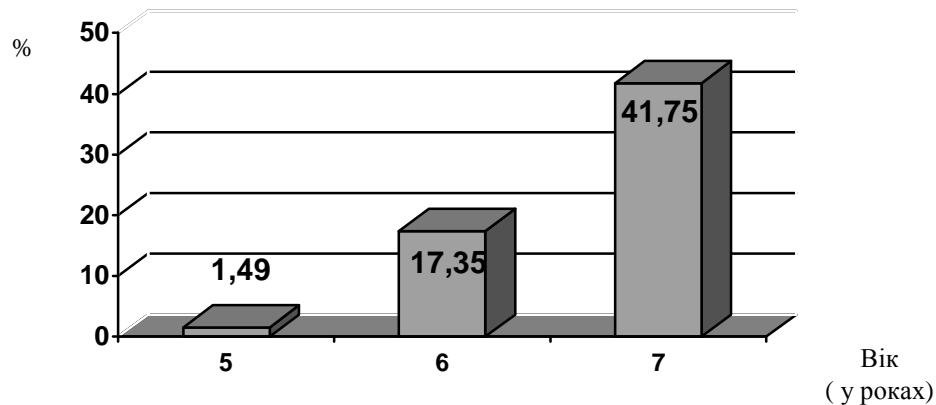

Рис. 4. Поширеність карієсу постійних зубів у дітей

Аналіз поширеності карієсу постійних зубів за статтю виявив, що у групі дівчаток спостерігається різке збільшення кількості осіб з ураженими постійними зубами з віком із $3,13 \pm 2,18$ % у 5-ти річних до $13,95 \pm 5,26$ %, ($p_1 > 0,05$), та

$47,27 \pm 6,73$ % ($p_2 < 0,001$, $p_3 < 0,001$) у 6-ти та 7-ми річних відповідно (рис. 5). Натомість, у хлопчиків 5-ти років не виявлено жодної дитини з карієсом постійних зубів, проте у 6-ти та 7-ми річних показник становив $20,00 \pm 5,39$ % і $35,42 \pm 6,90$ %.

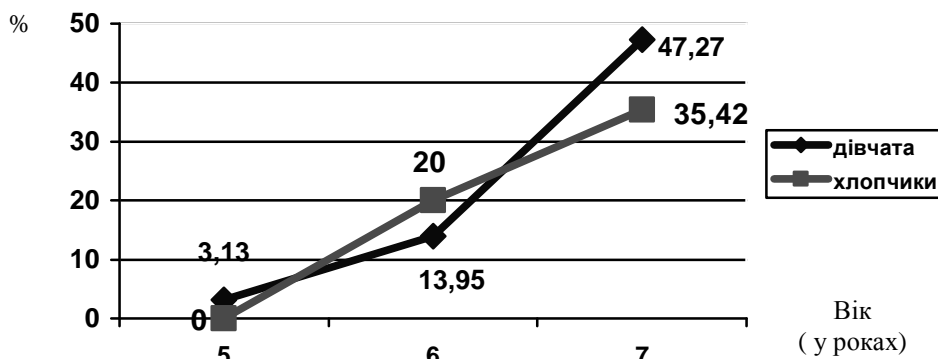

Рис.5. Поширеність карієсу постійних зубів за статтю.

Інтенсивність карієсу постійних зубів у дітей, в середньому, становить $0,42 \pm 0,07$, при чому індекс "к" = $0,28 \pm 0,06$ зуба на одну дитину, а "п" - в два рази менше - $0,14 \pm 0,04$, видалених зубів та з ускладненим карієсом діагностовано не було взагалі (табл. 3). Аналізуючи окремі компоненти показника КПВ у обстежених дітей з віком вста-

новлено, що кількість каріозних нелікованих постійних зубів у однієї дитини вагомо зростає з 5-ти до 6-ти років - з $0,01 \pm 0,01$ до $0,27 \pm 0,07$ зуба, ($p < 0,001$). З віком до 7-ми років відмічено подальше збільшення кількості нелікованих каріозних зубів $0,57 \pm 0,10$ зуба ($p < 0,05$).

Таблиця 3

Інтенсивність карієсу постійних зубів

Вік (у роках)	Кількість дітей	Показники					
		К	П	В	КПВ	КПВп	ускладн. карієс
5	134	0,01±0,01	0,01±0,01	-	0,02±0,02	0,02±0,02	-
6	98	0,27±0,07	0,05±0,03	-	0,32±0,07	0,36±0,09	-
7	103	0,57±0,10	0,36±0,08	-	0,93±0,13	1,13±0,16	-
Загалом	335	0,28±0,06	0,14±0,04	-	0,42±0,07	0,50±0,09	-

Якість ефективної санації ротової порожнини характеризують показники пломбованих зубів. Це особливо важливо у дітей у цьому віці, зважаючи на те, що емаль в ділянці фісур перших постійних молярів недостатньо мінералізована. Таким чином, якщо виникає патологічний процес у молочних зубах, у більшості випадках він має гострий та швидкий перебіг. Тому дуже важливим є раннє виявлення його та лікування. У зв'язку з цим аналіз показника “П” має практичне значення. Так, з віком спостерігається тенденція до збільшення числа пломбованих зубів: якщо в 5 років цей показник складає 0,01±0,01 зуба, то в 6 років він зростає до 0,05±0,03 запломбованого зуба, ($p_1 > 0,05$), а в 7 років становить 0,36±0,08, ($p_2 < 0,001$, $p_3 < 0,001$).

Висновки. 1. Поширеність карієсу молочних зубів, в середньому, у дітей склала 85,97±1,90 % при інтенсивності 5,26±0,34 зуба. У хлопчиків ураженість молочних зубів карієсом є дещо вища (87,23±2,02 %) по відношенні до дівчаток (85,09±2,15 %). Таке співвідношення є характерним для всіх вікових груп.

2. Поширеність карієсу постійних зубів, в середньому, становить 18,51±2,12%. Встановлено підвищення даного показника з віком: із 1,49±1,04 % у дітей 5-ти років, до 17,75±3,83 %, ($p < 0,01$), у 6-ти річних та 41,75±4,86 % ($p < 0,01$) у 7-ми річних дітей. Інтенсивність карієсу постійних зубів у дітей, в середньому, 0,42±0,07 зуба, показник “К”=0,28±0,06 зуба на одну дитину, “П”=0,14±0,04, а видалених зубів та зубів із ускладненим карієсом виявлено не було.

3. Встановлені високі показники поширеності та інтенсивності карієсу молочних зубів та інтенсивний ріст цих самих показників з віком (5-6-7) років для постійних зубів дають основу стверджувати, що дана вікова група заслуговує уваги та подальшого детального вивчення усіх чинників, котрі провокують виникнення даної ситуації та концептуального і диференціального підходу до розпрацювання лікувально-профілактичного комплексу.

Список літератури

1. Біденко Н.В., Петлюк І.А. Профілактичне покриття фісур тимчасових зубів склоіономерними

цементами / Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. – 2007. – С. 35-36.

2. **Восвода О.О.** Особливості мінерального обміну у дітей в періоди активного росту / Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. – 2007. – С. 51-52.

3. **Дубецька І. С.** Особливості клінічного перебігу та профілактики молочних зубів : Автореф. дис. ... канд. мед. наук. 14.01.22 / Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, - Л., 2007. – 19С.

4. **Загайнова Н.Н.** Состояние стоматологического статуса детей г. Луганска и г. Северодонецка // Стоматологический альманах. – 2006. - №5. – С. 17-19.

5. **Методичні** рекомендації по статистичній обробці./Смоляр Н. І., Федорів Я. М., Завойко Л. М., Мірчук Б. М., Сенік А. П., Львів, 1995.- С.17.

6. **Оцінка** стоматологічного стану дітей екологічно-забрудненого району Івано-Франківської області / Казакова Р.В., Лучинський М.А., Лабій Ю.А., Петрунів В.Б., Лучинський А.М./ Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. – 2007. – С. 71.

7. **Стоматологические** обследования. Основные методы, 4-е издание.- ВООЗ, Женева, 1997.- 76 С.

8. **Чухрай Н.Л., Безвужко Е.В.** Стан твердих тканин зубів і якість санації порожнини рота у дітей м. Львова // Стоматологічні новини. – 2006-2007. – Вип. 6-7. – С.66 – 67.

9. **Bezvushko E.V., Chukhray N.L., Hrunyoch V.O.** The level of the children’s dental health, who live in the region of different ecological situation //Mater. III Miedzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa “Srodowisko a stan zdrowia jamy ustnej” (Naleczow 23 kwientia 2009). – p.110.

10. **Dragheim E., Peterson P.E., Kalo I.** Dental caries of schoolchildren of an Estonian and Danish municipality // Intern. J. Pediatric Dentistry. - 2000. - V. 10, № 4. - P. 271-278.

11. **Ngatia E.M., Imungi J.K., Muita J.W.** Dietary patterns and dental caries in nursery schoolchildren in Nairobi, Kenia // East. Afr. Med. J.- 2001. - V. 78, № 12. - P. 673-677.

Надійшла 21.12.09.

